

طرح دولت اسلامی تحول‌گرا در گذار از الگوی پایه به الگوی مطلوب پیشرفت

مصطفی جعفرپیشه‌فرد*

چکیده

با گذشت بیش از چهاردهه از پیروزی انقلاب اسلامی، از یک سو شاهد پیشرفت و از دیگر سو، شاهد چالش‌های جدی در عرصه‌ی کار آمدی می‌باشیم اگر راه طی شده تا کنون را درست می‌دانیم، پرسش اصلی در مورد راه بیرون‌رفت از تنگناهای موجود است؟ مقاله پیش‌رو، بررسی ادله کامیابی‌ها و ناکامی‌ها، به فرصت‌ها و چالش‌های پیش‌رو می‌پردازد و در ادامه به راهبردهای اساسی و پیشران در طرح دولت اسلامی تحول‌گرا اشاره می‌کند و بر این باور است که: سازمان‌دهی نیروهای انقلابی و مخلص در عرصه‌های مختلف تخصصی و بر اساس رابطه امت و امام، اصلاح قوانین و ساختارهای غیر متناسب با اهداف انقلاب، طراحی وضع مطلوب همراه با چگونگی اجراء و ارائه نظام پایش و توجه به هشدارها، از سرفصل‌های بنیادین آن است.

واژگان کلیدی

دولت اسلامی، تحول‌گرایی، نظام‌سازی، عوامل پیشران.

مقدمه

نظام اسلامی اکنون در آغاز سال‌های چهل و چهارم، با پشت سر گذاشتن فراز و فرودها، کامیابی‌ها و ناکامی‌ها و اجرای برنامه‌های متعدد توسعه و به‌دست آوردن تجربه‌های موفقیت و شکست در جوانب گوناگون، قرار دارد. طی این سال‌ها، کشور در بخش‌ها و حوزه‌های مهم و تأثیرگذاری نظیر حضور فعال و نقش‌آفرین در عرصه‌های سیاسی - اجتماعی، حوزه‌های دفاعی و امنیتی، فن‌آوری‌های پیشرفته، تولید علم و رشد و توسعه زیرساخت‌های مهم در بخش، انرژی، حمل و نقل و صنایع مادر و نیز محرومیت‌زدایی از مناطق نابرخوردار، تجربیات ارزشمندی را به دست آورده است. اما در بخش‌های دیگر از جمله ضعف معیشت عامه مردم، تورم، بیکاری، کاهش نرخ رشد جمعیت و برخی نابسامانی‌های اجتماعی مانند پایین آمدن نرخ رشد ازدواج و افزایش نرخ طلاق و اموری همچون اعتیاد و غیره با چالش‌های اساسی روبرو است. مشکلات موجود در کشور در عرصه‌های مختلف، عدم تحقق عدالت مطلوب، وجود فساد و تبعیض در برخی دستگاه‌ها و عدم تعالی اخلاقی مورد توقع، وابستگی به نفت و خطر اشرافی‌گری و چالش کارآمدی و برگشت سکولاریزم فکری یا رفتاری، شرایط دشواری را پیش‌روی نظام اسلامی قرار داده است.

از یک‌سو تجارب حاصل از تفکر مدیریت جهادی دستاوردهای چشمگیری را به دنبال داشته است و از دیگر سو نفوذ تفکر محافظه‌کار وابسته به نظریه‌های بی‌اساس غربی مانند آفتی فراگیر در بخش‌هایی از بدنه اجرایی، کل نظام را در لایه‌های مختلف، با چالش ناکارآمدی مواجه ساخته است. فقدان دانش و بینش کافی نسبت به ارزش‌های اسلامی و ملی، کمبود اطلاع از تجربیات ارزشمند مدیریتی دوران دفاع مقدس و نبود مستندات کافی و ساخت‌یافته از این تجارب به همراه عواملی همچون ترس از شکست و نداشتن جوهره شجاعت و خودباوری، رسوخ خوی دنیاطلبی و اشرافی‌گری و فقدان روحیه معنوی در برخی از لایه‌های مدیریتی، دیوان‌سالاری معیوب و بیمار به ارث مانده از دوران طاغوت و تشکیلات مبتنی بر نظام سکولار دوران پهلوی، درک ناقص از مشکلات و به‌دنبال آن به‌کارگیری برخی از راه‌حل‌های مقطعی یا نامرتب، یا تقلید کورکورانه از نسخه‌های وارداتی، فضای تصمیم‌گیری را با دشواری‌های بیشتر همراه کرده است.

از این‌رو طراحی و پیاده‌سازی مسیر پیشرفت و راهبردهای آن به عنوان یک الزام در فرایند پیشرفت کشور مطرح می‌شود. این طراحی بایستی بتواند زمینه‌ساز تحولات اساسی در ساختار نظام، قوانین و فرایندها باشد و رویکردهای جدیدی مبتنی بر نظام ارزشی، آرمان‌های انقلاب اسلامی و متناسب با زیست‌بوم کشور و شرایط نظام اسلامی و با تفکر جهادی و با روحیه تحول‌گرا، در کلیه سطوح و لایه‌های

طرح دولت اسلامی تحول‌گرا در گذار از الگوی پایه به الگوی مطلوب پیشرفت □ ۱۳۵

نظام، تبیین و جایگزین کند. نگاه به آینده، خلق فرصت‌های جدید با تکیه بر سرمایه‌های ملی و تجارب ارزشمند انقلاب اسلامی و دفاع مقدس و دفاع از حرم، آرمان‌گرایی، حکمت‌مداری و حرکت در چارچوب نظام ولایی و اعتقاد به توان عظیم سرمایه‌های انسانی در داخل کشور و باور نیروهای جوان، مؤمن و انقلابی و اعتماد به آنها از ویژگی‌های بارز رویکرد جدید خواهد بود.

طراحی و پیاده‌سازی مسیر پیشرفت، خود نیازمند بستر نرم‌افزاری و سخت‌افزاری مناسب است، تا بتواند تحولات اساسی در همه عرصه‌ها و کلیه سطوح و ساختار نظام پدید آورد و جامعه و انسان‌ها را به سوی کمال معنوی هدایت کند. به نظر می‌رسد فراهم‌سازی بستر تحول همانا از طریق ایجاد دولت اسلامی مطلوب میسر است.

تبیین معنای دولت

دولت از ریشه «دول» و به معنای انتقال، دگرگونی و دست به دست شدن پیروزی بین دوطرف جنگ است. (ر. ک: معجم مقائیس؛ صحاح) در فرهنگ لغات فارسی نیز دولت به معنی ثروت و مال، نیکبختی و مال و ظفر که دست به دست می‌گردد، آمده است. (ر. ک: دهخدا، ۱۳۷۷: ۱۲، ذیل واژه «دولت»؛ معین، ۱۳۶۴: ۱ / ۷۵۰)

مشتقات دولت در آیات قرآن در سوره‌هایی مانند: (آل عمران / ۱۴۰، حشر / ۷ و ... آمده است و اما در روایات به معنای حکومت و حاکمیت کلان سیاسی آمده است، مانند این روایت: «لَيْسَ لِمُصَاصِ شَيْعَتِنَا فِي دَوْلَةِ الْبَاطِلِ إِلَّا الْقُوَّةُ، شَرُّقُوا إِنْ شِئْتُمْ أَوْ غَرَّبُوا لَنْ تُرْزَقُوا إِلَّا الْقُوَّةُ». (کلینی، ۱۴۲۹: ۳ / ۶۵۳) در لسان فقها نیز دولت به معنای حاکمیت سیاسی آمده است و در برخی موارد با عطف به حکومت مرادف حکومت به حساب آمده است: «و قد أشرنا سابقاً إلي أن جعل الخمس في جميع الغنائم و الأرباح، دليل علي أن للإسلام دولة و حكومة». (امام خمینی، ۱۴۲۱: ۲ / ۶۵۶) صاحب *جواهر الکلام* می‌نویسد:

و لیکن فیما ذکرناه من أحكام الجهاد کفایة، فإن کثیرا منها موكولة إلي دولة الحق التي يكون صاحبها أعلم من غیره بها عجل الله فرجه و سهل مخرجه. (نجفی، ۱۴۰۴: ۲۱ / ۳۴۸)

اما استعمال دولت در ادبیات روز به معنی مجموعه‌ای از قوای سه‌گانه (مجریه، مقننه و قضائیه) اطلاق می‌شود. (فروغی، ۱۳۸۲: ۳۲ و ۳۴)

و در برخی موارد هم دولت (قوه مجریه) در برابر دو قوه دیگر (مقننه و قضائیه) به کار می‌رود. (فروغی، ۱۳۸۲: ۳۵)

منظور از دولت در این تحقیق، معنای عام آن یعنی حاکمیت، که شامل تمامی زمامداران که در یک مملکت حکمرانی می‌کنند، می‌باشد چه در قالب قوه مجریه چه قضائیه و یا مقننه چه‌بسا در قدیم تفکیک قوا به شکل امروزی رایج و متصور نبوده است.

مباحث اساسی مربوط به دولت در عصر حاضر را می‌توان در چند بخش زیر مورد بررسی قرار داد:

۱. تحلیل مفهومی و واژگانی دولت مدرن، در مقابل دولت سنتی از منظر غرب‌گرایان معاصر.

۲. تحلیل و نقد مؤلفه‌ها و شاخصه‌های گفته شده درباره دولت مدرن مصطلح در مقایسه با دولت سنتی.

۳. چالش‌ها و کاستی‌های قابل مشاهده در برابر دولت مدرن و مؤلفه‌های آن.

۴. طرح دولت اسلامی تحوّل‌گرا به عنوان فرضیه رقیب در برابر دولت مدرن مصطلح.

مؤلفه‌های دولت مدرن در اندیشه غربی عبارت است از: سرزمین، مردم، حکومت و اعمال حاکمیت (عالم، ۱۳۹۱: ۱۳۹) و در برابر آن ادعا شده است که در دولت سنتی و غیر مدرن این مؤلفه‌ها، یکجا قابل مشاهده نیست، در حالی که تمامی این مؤلفه‌ها را هم‌چنان که امروزه در کشورهای جهان در عصر حاضر و عصر فناوری و به گفته اندیشمندان غربی، عصر مدرنیته می‌توان یافت، در عصر گذشته نیز این مؤلفه‌ها وجود داشته است. اگرچه تحوّل در نظام‌های مختلف اجتماعی و تغییر در ابزار و شیوه‌های زندگی این مؤلفه با تفاوت‌های تدریجی مواجه شده‌اند. ولی به هر حال، دوگانه دولت سنتی و دولت مدرن از جهت واژگانی و از جهت مضمونی با چالش جدی مواجه است.

در رابطه با آنچه برخی از غرب‌گرایان به نام دولت مدرن می‌نامند و حقیقت آن را چیزی جز همان مفهوم کشور با چهار مؤلفه سرزمین، مردم، حکومت، و اعمال حاکمیت نمی‌دانند (چنانچه خود ایشان در تحلیل و مسمای دولت مدرن به این مؤلفه‌ها اذعان دارند)، (گریفیتس، ۱۳۹۴: ۵۰۲ و ۵۰۳) مناسب است به نقد این مفهوم پرداخته شود و شاخصه‌هایی را که برای آن ذکر کرده‌اند؛ مثل مفهوم دولت، ملت و تکیه بر رأی مردم و آزادی، قانون‌مندی، بوروکراسی، شهروندی، مالیات‌ستانی، ملت‌سازی، اقتدار و مشروعیت، استفاده از قدرت غیرشخصی، قلمرو سرزمینی معین و مشخص و کنترل انحصاری ابزارهای خشونت که شاخصه‌های دولت مدرن شناخته می‌شود، مورد تحلیل و بررسی قرار گیرد و نشان داده شود که اولاً کدام‌یک از این شاخصه‌ها نشان از تحوّل در مصداق دولت و پیشرفت به سمت تکامل و تعالی دارد. بعلاوه در مقام تطبیق مفهوم دولت بر اندیشه‌های سیاسی دیگر، باید اذعان کرد؛ اندیشه سیاسی اسلام بر مبنای فقه اهل‌بیت علیهم‌السلام نیز به دنبال مفهوم تحوّل و پیشرفت است و می‌خواهد آزادی و کرامت آدمی و عدالت را بگستراند، بر اساس مفهوم ولایت‌حق و ولایت‌الله، اجتماع آدمی را از ظلمت به سوی نور متحوّل گرداند و به سمت بی‌نهایت از کمال و جمال و زیبایی و تعالی و سعادت رهنمون گرداند و

آن‌ها را از چنگال ولایت دیو صفتان و اهریمنان و طاغوتیان که جامعه بشری را از نور به ظلمت هدایت می‌کنند برهاند. فرازهایی از آیه کریمه ۹ سوره شوری: «فَاللَّهُ هُوَ الْوَكِيلُ» (شوری / ۹) و آیه کریمه ۲۵۷ سوره بقره: «اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ» (بقره / ۲۵۷) بر این امر تأکید دارد.

با توجه به کلی بودن مفهوم دولت اسلامی تحول‌گرا، برای عینی و ملموس شدن بحث، هدف اصلی این مقاله تمرکز بر شاخصه‌های دولت تحول‌گرا و تکامل‌یافته اسلامی و ترسیم مؤلفه‌های آن و ارائه تصویر کلی از دولت اسلامی تحول‌گرا است تا قابلیت‌های آن در معرض قضاوت اندیشمندان قرار گیرد. در ادامه پس از ذکر شاخصه‌های قابل ارزیابی دولت اسلامی تحول‌گرا در برابر دولت مدرن مصطلح (به منظور زمینه‌سازی ارائه طرح کلی از دولت متحول اسلامی) موفقیت‌ها، پسرقت‌ها، فرصت‌ها و چالش‌های پیش رو، مبتنی بر تجربیات چهل ساله نظام اسلامی بیان می‌گردد. پس از آن راهبردهای اساسی و پیشران در طرح دولت اسلامی بیان می‌شود و در انتها جمع‌بندی نهایی ارائه خواهد شد.

شاخصه‌های قابل ارزیابی دولت مدرن و دولت اسلامی تحول‌گرا

بر اساس معیار فطرت و عقلانیت می‌توان ویژگی‌های جامعه جهانی آرمانی را به‌صورت زیر برشمرد:

۱. تکیه بر قسط و عدالت در درون جامعه مبدأ و در معیار جهانی؛
۲. توزیع عادلانه امکانات برای تمامی بشریت بدون استثناء؛
۳. جامعه و جهانی عاری از خشونت و برقراری امنیت و صلح پایدار مطلق؛
۴. توزیع عادلانه علم و جلوگیری از انحصارگرایی، بدون فرق میان اروپا و آسیا و آفریقا، سیاه و سفید و غیره در دانش و قدرت ناشی از آن؛
۵. جهان عاری از سلاح‌های کشتار جمعی؛
۶. تکیه بر ارزش‌های جهانی و اجماع و اتفاق میان ملل و اقوام با قطع نظر از ملیت برای رسیدن به دولت جهانی، و نگاهی به تفاوت جهانی‌سازی لیبرال دموکراسی با جهانی شدن مردم‌سالاری اسلامی؛
۷. نفی تبعیض‌نژادی و روحیه خودبرتربینی و تکیه بر حفظ منافع قومی یا ملیتی؛
۸. تبیین نحوه تفسیر از مفاهیمی جذاب و زیبا همچون حقوق بشر، آزادی بیان، مبارزه با تروریسم و تکفیر، نفی خشونت، دفاع از حقوق زنان، حفظ محیط زیست و غیره جهت جلوگیری از سوءاستفاده تمامی‌طلبان.

باتوجه به این معیارها، جهت‌گیری کلان و راهبردهای اساسی دولت اسلامی تحول‌گرا را می‌توان در محورهای زیر دنبال کرد:

۱. التزام و استمساک به ولایت الهیه و حرکت در صراط مستقیم «وَأَنَّكَ لَتَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ × صِرَاطِ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ أَلَا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ»؛ (شوری / ۵۲ و ۵۳)

۲. مقابله و جبهه‌گیری دائمی ولایت حق و ولایت باطل؛

۳. توجه جدی به جبهه گسترده دشمن، از ابلیس به عنوان رأس هرم و امام دشمنان و طاغوت اصلی تا طاغوت‌های درونی و شهوت و غضب‌پرستی، تا جنود جن و انس شیطانی، تا قدرتهای استکباری مثل آمریکا که از ایادی او محسوب می‌شوند، ایمان جدی به دشمنی دشمنان قسم خورده، تا آخرین نفس؛

۴. تمسک ویژه و لحظه به لحظه به عاشورا و نهضت حسینی علیه السلام تا تحقق رابطه‌ای معنوی و استمداد ویژه از آن حقیقت متعالی و کشتی نجات و مصباح هدایت، «ان الحسين مصباح الهدى و سفينة النجاة» (بحرانی، ۱۴۱۳ / ۵۲) ^۱ که حبّ او محبوبیت الهی را به همراه دارد، «أحب الله من أحبّ حسينا» (شیخ مفید، ۱۴۳۱: ۲ / ۱۲۷) و با تحقق آن تمام جنود الهی عالم از جن و انس و فرشتگان به استمداد و یاری خواهند آمد.

۵. توجه ویژه و لحظه به لحظه به حضرت بقیة الله الاعظم علیه السلام «العَلَمُ المنصوب و العلم المنصوب» (طبرسی، ۱۴۰۳ / ۴۳۹)، به عنوان پرچم برافراشته و دانش زلال باریده از آسمان و حجت الله در زمین، در جهت حرکت متعالی و متکامل آدمی برای نیل به قرب الهی، با شفاعت مستقیم آن دردانه آفرینش؛

ع «بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ»؛ (هود / ۸۶)

۷. ایمان به یاری و نصرت قطعی الهی «وَكَيْفَ يُصْرِّحَ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ» (حج / ۴۰) و

قطع امید از یاری دیگران «وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ»؛ (آل عمران / ۱۲۶)

۸. ایمان به اراده قطعی الهی مبتنی بر پیروزی مستضعفان و صالحان، به عنوان امامان و وارثان نهایی هستی، «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ»؛ (انبیا / ۱۰۵) «وَوَرِّدُ أَنْ نُنَمِّنَ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُّوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أُمَّةً وَنَجْعَلَهُمْ» (قصص / ۵)

شناخت موفقیت‌ها، ناکامی‌ها، فرصت‌ها و چالش‌های پیش‌رو

مسیر تحقق دولت اسلامی، یک فرایند است. بنابراین لازم است فرایند حرکت تکاملی به سمت دولت

۱. این روایت را مرحوم صدوق در *عیون اخبار الرضا* علیه السلام از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله این گونه نقل کرده‌اند: إنَّ الحسین بن علی فی السماء أكبر منه فی الأرض و أنه لکتوب عن یمن عرش الله عز وجل: مصباح هدی و سفینة نجات و امام خیر. (شیخ صدوق، ۱۳۷۸: ۱ / ۶۰)

طرح دولت اسلامی تحول‌گرا در گذار از الگوی پایه به الگوی مطلوب پیشرفت □ ۱۳۹

اسلامی بر اساس فقه و آموزه‌های شریعت اسلامی، ترسیم شود. در این راستا، توجه به شرایط پیش‌رو، شناخت موفقیت‌ها و پس‌رفت‌ها، چالش‌ها و فرصت‌های پیش‌رو مبتنی بر تجربیات حاصل از چهار دهه گذشته به عنوان پیش‌زمینه برای طرح دولت اسلامی تحول‌گرا، از اهمیت ویژه برخوردار است.

۱. موفقیت‌ها

موفقیت‌های اساسی دولت اسلامی در چهل سال گذشته را می‌توان در چند محور اساسی برشمرد:

۱. حفظ رابطه صمیمی امت، امام و تحقق واقعی ولایت بین بسیاری از اقشار مردم و ولیّ امر؛
 ۲. تحقق نسبی شعار استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی و برقراری نظام اسلامی مبتنی بر ولایت فقیه و مردم‌سالاری اسلامی و برگزاری ده‌ها انتخابات مردمی؛
 ۳. تحقق شعار صدور انقلاب، در بسیاری از کشورهای جهان و منطقه و الگوگیری از معارف اهل بیت (علیهم‌السلام)؛
 ۴. تحقق نسبی شعار پیروزی مستضعفان جهان، با قدرت یافتن حزب‌الله لبنان، انصارالله یمن، و حشد الشعبی عراق و حزب‌الله و بسیج سوریه و غیره؛
 ۵. تقویت فرهنگ مقاومت و ایستادگی در برابر فشار قدرت‌های بزرگ و نه گفتن در برابر استکبار و استعمار جهانی؛
 ۶. پیشرفت نسبی به‌ویژه در بعضی از اقشار جوان در جهت تحقق اعتماد به نفس عمومی، بصیرت و دشمن‌شناسی و تکیه بر فرهنگ خودی؛
 ۷. محرومیت‌زدایی از بسیاری از مناطق و اقشار و تحقق رفاه نسبی؛
 ۸. بالا رفتن ضریب امنیت جامعه در حد بسیار بالا؛
 ۹. پیشرفت نسبی در عرصه‌های علمی و فناوری به خصوص در شاخه‌هایی از علوم نوپیدا و پیشرفته؛
 ۱۰. رسیدن قدرت دفاعی به مرزهای اسرائیل و پیمودن مرزهای خلیج فارس تا دریای مدیترانه؛
 ۱۱. پیشرفت چشمگیر در قدرت دفاعی، بیرون راندن متجاوز و جلوگیری از کودتا و فتنه‌های مکرر.
- (https://farsi.khamenei.ir/newspart_index?tid=1661)
(<https://www.farsnews.ir/news/14001118000082>)

۲. ناکامی‌ها و پس‌رفت‌ها

اهم ناکامی‌ها، پس‌رفت‌ها، نقاط ضعف و تهدیدهای احتمالی را می‌توان در محورهای ذیل برشمرد:

۱. عدم تحقق اقتصاد قوی و بومی و متکی بر سرمایه داخلی و از بین رفتن اقتصاد متکی به نفت و صنعت مونتاژ؛

۲. تأثیر هجوم فرهنگی بیگانه در پاره‌ای از اقشار جامعه؛
۳. تحقق فساد اقتصادی و فساد اداری در برخی از ساختارهای نظام؛
۴. فاصله گرفتن اندیشه پاره‌ای از مسئولان و تصمیم‌سازان نظام از ارزش‌های دینی و دین‌محوری و دور شدن و کم‌رنگ شدن و یا دست برداشتن ایشان از اهداف امام خمینی علیه السلام و نظام اسلامی؛
۵. زیاد شدن فاصله غنی و ضعیف و تحقق برخی از رانت‌ها و بروز پدیده آقازادگی؛
۶. اشرافی‌گری و دنیازدگی برخی از مسئولان و رفاه‌طلبی گروه‌هایی از اقشار جامعه؛
۷. مشکل جمعیت و رو به پیری گذاشتن آن؛
۸. بی‌اعتمادی پاره‌ای از اقشار مردم نسبت به کارآمدی نظام و خطر فاصله افتادن میان مردم و دولت در میان برخی از اقشار و جوانان؛
۹. بیکاری و تنبلی، کسالت و بی‌نشاطی در برخی از اقشار؛
۱۰. نگاه به بیرون و انتظار از دشمن و از بین رفتن حس اعتماد به نفس و نفوذ دشمن، در برخی از مسئولان و مردم؛
۱۱. خطرات فرهنگی و رسوخ اندیشه‌های ضدانقلابی و بی‌دین مثل صوفی‌گری، تشیع انگلیسی، اسلام آمریکایی، اباحه‌گری و لابی‌گری؛
۱۲. عدم استفاده صحیح از فضای مجازی، اینترنت و رسانه‌های اجتماعی؛
۱۳. کم‌توجهی به تحکیم بنیان خانواده، افزایش طلاق، اعتیاد به مواد مخدر و رواج مصرف‌گرایی و تغییر سبک زندگی در خانواده‌ها. (صیف: <https://amseif.ir/?p=2195>)

۳. نقاط قوت و فرصت‌ها

- مهم‌ترین نقاط قوت و فرصت‌های پیش‌رو به عنوان زمینه‌ساز تحقق دولت اسلامی تحول‌گرا را می‌توان در موارد زیر خلاصه کرد:
۱. تکیه لایزال به قدرت الهی و عنایات ویژه حضرت بقیةالله علیه السلام و اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام؛
 ۲. تکیه بر فرهنگ غنی و استکبارستیزی عاشورا و فرهنگ انتظار، با تکیه بر فقه و معارف کتاب و سنت و اهل بیت علیهم السلام؛
 ۳. ظرفیت وجود مردمان و جوانانی متدین و متشرع و جان برکف و دارای بصیرت و متکی به ایمان به خداوند جل‌جلاله و اهل بیت علیهم السلام و پیروی خالص و مخلص ولایت فقیه در داخل و خارج کشور مانند حججی‌ها و زکراکی‌ها؛

طرح دولت اسلامی تحول‌گرا در گذار از الگوی پایه به الگوی مطلوب پیشرفت □ ۱۴۱

۴. تجربه دولت اسلامی انبیای الهی در بستر تاریخ، مثل دولت حضرت یوسف، موسی، سلیمان، داوود علیهم‌السلام، ذوالقرنین و دولت نبوی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم، علوی علیه‌السلام و شاخصه‌های دولت مهدوی که در معارف اسلامی منعکس است و در سیره آنها قابل مطالعه و دستیابی برای الگو برداری است. همچنین عبرت از دولت‌هایی که به نام اسلام بر سرکار آمده‌اند مثل دولت سعودی و وهابیت و داعش و دولت فاطمیان مصر و دولت زیدیان طبرستان و دیلمان و یمن و دولت صفوی و سرداران و سایر موارد؛

۵. تجربه‌های دوران انقلاب و بعد از آن:

یک. تجربه چهل ساله پیروزی انقلاب اسلامی؛

دو. پیروزی بر ارتش تا بن دندان مسلح حزب بعث عراق؛

سه. فائق آمدن بر خطر ضد انقلاب داخلی؛

چهار. پشت سرگذاشتن فتنه‌های سال هفتاد و هفت و هشتاد و هشت؛

پنج. فائق آمدن بر قدرت آمریکا در افغانستان و عراق؛

شش. پیروزی حزب‌الله بر اسرائیل در جنگ سی و سه روزه و حماس بر اسرائیل در جنگ

پنجاه و شش روزه؛

هفت. پیروزی بر داعش و گروه‌های تروریستی - تکفیری - آمریکایی در عراق و سوریه؛

هشت. پیروزی و مقاومت انصارالله در یمن؛

نه. وجود تشکیلات و سازمان‌های مردمی و انقلابی و متنعم به نعمت لایزال عاشورا و فرهنگ

مهدویت به عنوان دو بال حرکت و پرواز انقلاب برای پیشرفت و حرکت به سمت دولت اسلامی مثل:

مساجد، هیئت‌های عزاداری، بسیج مردمی، ستاد اقامه نماز؛

۶. تشکیل برخی از ارگان‌های انقلابی، متناسب با دولت اسلامی در درون نظام مانند: شورای

نگهبان، مجلس خبرگان، بسیج و سپاه، عقیدتی سیاسی ارتش، نهاد نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه‌ها،

تأسیس تشکیلات مذهبی مردمی مثل هیئات مذهبی، هیئت‌های فامیلی و برخی از سازمان‌ها و نهادهای

متعلق به مساجد و روحانیت.

راهبردهای اساسی و پیشران در طرح دولت اسلامی

باتوجه به مطالب بخش‌های قبلی و با عنایت به تجربیات حاصل از چهار دهه نظام اسلامی و با

جمع‌بندی برآیند حاصل از موفقیت‌ها، ناکامی‌ها، پسررفت‌ها و فرصت‌های پیش‌رو، سه راهبرد زیر به

عنوان راهبردهای اساسی و پیشران در طرح دولت اسلامی تحول‌گرا مدنظر است:

۱. رابطه امت و امام

از مصلحتی بزرگ نقل است؛ در ابتداء می‌اندیشیدم با تغییر نخست‌وزیر بر مشکلات فائق می‌آیم. ولی پس از تجربه معلوم شد به خطا رفته‌ام، باید سلطان تغییر یابد، اما اکنون به این نتیجه رسیده‌ام که نگاه دوم نیز خطا بوده است و باید مردم تغییر یابند.

در برابر تجربه سه‌گانه این مصلح، تجربه‌های تاریخی نشان می‌دهد با صرف تغییر مردم نیز کار به انجام نخواهد رسید. نمونه بارز آن، تجربه نادرشاه در معرکه جنگ است که معروف است: وقتی دید پیرمردی سرباز جانانه می‌جنگد، او را خواست و پرسید: زمانی که کشور در تصرف بیگانگان قرار گرفت تو کجا بودی؟ پاسخ داد: من حضور داشتم ولی نادر وجود نداشت، پس با امت خوب هم بدون رهبر و امام شایسته کار به سرانجام نمی‌رسد از این رو در روایات آمده است، «الناس علی دین ملوکهم». (کلینی، ۱۴۲۹ ق:

۱۲ / ۵۳۶)

تجربه انقلاب اسلامی نشان می‌دهد، صدها هزار جوان غیور مجاهد و حزب‌اللهی و جان برکف چگونه قابلیت‌های خود را با حضور امام و مقتدای شایسته بروز دادند، جوانانی غالباً در دهه‌های دوم و سوم از سن خود که شایستگی رسیدن به مقامات بزرگی از فرماندهی و مدیریت را کسب کردند. درخشش فرماندهان شهیدی مانند چمران، میثمی، همّت، خرازی، زین‌الدین، باکری، ردانی‌پور و سایرین، اشکال مربوط به دریافت مصلح بالا را آشکار می‌سازد.

از سوی دیگر باید توجه داشت، از امام و رهبر شایسته ولی بی‌امت وفادار و لیبیک‌گو، کاری ساخته نیست، مانند شرایطی که پیامبر ﷺ در مکه و امیرالمؤمنین علیه السلام در مدینه داشتند. کما اینکه از امت بدون امام نیز کاری ساخته نیست. تجربه تاریخی نشانگر آن است که با امام و رهبر شایسته از یک‌سو و با امت شایسته و صالح از سوی دیگر، در صورتی که هریک جدا از دیگری باشد و به‌طور سازماندهی شده باهم پیوند نخورند، کار به انجام نخواهد رسید و امور سامان نمی‌یابد، اما اگر ساختار، درست و مطابق موازین و قواعد باشد و سازماندهی صحیحی بر اساس راهبرد و اهداف و آرمان‌ها انجام گیرد، جامعه به سعادت موردنظر خواهد رسید بلکه می‌توان مدعی شد که ساختار نادرست، چه بسا مدیران صالح و شایسته را از مسیر صحیح منحرف گرداند و یا چه بسا امت صالح و جامعه شایسته را به فرهنگ باطل و نادرست سوق دهد.

در نتیجه، رمز موفقیت برای تشکیل جامعه سعادت‌مند و پیشرفته، علاوه بر امام صالح و امت شایسته به عنوان دو مؤلفه ی بنیادین، تحقق ساختار و سامانه نرم‌افزاری و سخت‌افزاری مرکب از امت و امام لازم است تا امت را به‌صورت ساختاری و سازمان‌دهی شده و منسجم به امام متصل کند. این مهم، باید

طرح دولت اسلامی تحول‌گرا در گذار از الگوی پایه به الگوی مطلوب پیشرفت □ ۱۴۳

هدف اصلی دولت اسلامی باشد و به نظر می‌رسد چالش اساسی در مسیر پیشرفت و رسیدن به قله‌های تمدن همین نکته است.

۲. نظام‌سازی و ساختارسازی

آنچه انقلاب، نظام و دولت اسلامی را در فشار قرار می‌دهد و سد راه حرکت آن می‌شود؛ ساختارهای فرسوده و باقی‌مانده از رژیم شاهنشاهی است که بر اساس نسخه‌برداری ناقص از سامانه‌های غربی و نظام‌های سکولاریستی آن و نیز قوانین، آئین‌نامه‌ها و بروکراسی دست‌وپاگیری است که رگ حیاتی این ساختارها و سازمان‌ها محسوب می‌شود و سد راه جامعه و انسان در طی مسیر تعالی و رشد است.

اگرچه نظام اسلامی با رهبری ولایت فقیه و تدوین قانون اساسی و رأی مردم در سال ۵۷ و ۵۸ تشکیل شده است، ولی در ادامه، برای تغییر و تحول تا پائین‌ترین لایه‌های دولتی و ساختارها همچنان با چالش جدی مواجه شده است. ساختار ادارات و وزارت‌خانه‌ها و سازمان قضاء و دادگستری، نظام دانشگاه و آموزش و پرورش و سیستم‌های فرهنگی و از همه مهم‌تر سیستم اقتصادی مثل بانک، پول، بازرگانی و تجارت، صنعت و معدن، و نفت و انرژی دست‌خوش تغییر اساسی متناسب با اهداف انقلاب و آرمان‌های اسلامی نگردیده است. نه سامانه‌های جدید مبتنی بر اهداف انقلاب شکل گرفته و نه قوانین و آیین‌نامه‌های متناسب با مأموریت دستگاه‌ها بر اساس فقه اسلامی متحول گردیده است.

در مواردی که هوش و بصیرت و نگاه نافذ و تقوای فرقانی حضرت امام رضوان الله تعالی علیه، به کمک آمد، «إِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا» (انفال / ۲۹) تشکیل نهادهای انقلابی و سازمان‌های مردمی مانند کمیته‌های انقلاب اسلامی، سپاه و بسیج و کمیته امداد و جهاد سازندگی و ... کار را سامان بخشید؛ ولی این حقیقت تمامی عرصه‌ها را پوشش نداد.

از این‌رو ضروری است طرح تحول در ساختار و نظام مدیریتی کشور، کلیه بخش‌های نظام، شامل فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، تجاری، امنیتی، نظامی و دفاعی، آموزش و تحقیقات، بهداشت و درمان، انرژی، محیط زیست، صنعت و معدن، کشاورزی، آب، منابع طبیعی، حقوقی، قضایی و قانون‌گذاری را تا پایین‌ترین سطح آن مورد توجه قرار دهد.

در فرایند این تحول، طیف وسیعی از مخاطبین تأثیرگذار یا تأثیرپذیر می‌توانند به عنوان جامعه هدف و بازیگران اصلی در این ارتباط مورد توجه قرار گیرند، که اهم آنها عبارتند از:

۱. قوای سه‌گانه (دولت، مجلس و قوه قضاییه) و دستگاه‌های اجرایی؛

۲. دانشگاه‌ها و مراکز علمی؛

۳. حوزه‌های علمیه؛

۴. آموزش و پرورش؛
۵. ارگان‌های نظامی، دفاعی و امنیتی؛
۶. استانداری‌ها، فرمانداری‌ها و بخش‌های داری‌ها؛
۷. شهرداری‌ها، شوراهای شهر و روستا؛
۸. بانک‌ها و مؤسسات مالی (دولتی و خصوصی)، سازمان بورس؛
۹. بنیادهای خیریه، کمیته امداد، بنیاد مستضعفان و جانبازان، هلال احمر؛
۱۰. مساجد؛
۱۱. سازمان بسیج؛
۱۲. رسانه‌ها (حقیقی و مجازی)؛
۱۳. نشریات علمی؛
۱۴. رسانه ملی؛
۱۵. حوزه‌های هنری؛
۱۶. تشکل‌های مردمی، احزاب و جمعیت‌ها؛
۱۷. صنایع، اصناف، کشاورزان، تولیدکنندگان، بازار؛
۱۸. نظام‌های حرفه‌ای (نظام مهندسی، نظام پزشکی و ...)
۱۹. بخش‌های خدماتی، نهادهای عمومی و غیرانتفاعی؛
۲۰. انجمن‌های علمی؛
۲۱. انجمن‌های صنفی؛
۲۲. خانواده‌ها؛
۲۳. آحاد مردم.

۳. سازماندهی و اصلاح قوانین

نیروی متراکم و ظرفیتی بی‌نظیر، با تجربه‌ای موفق، در امت انقلابی و سلحشور و وفادار به اهداف بلند نظام و انقلاب که عاشورایی می‌باشند و در دستگاه سیدالشهداء[×] پرورش یافته و وفادار به آرمان‌های حسینی می‌باشند، ذخیره شده و به‌صورت گنجینه‌ای لایزال در اختیار ولیّ امر و نظام اسلامی است. این انرژی متراکم بسیار متنوع و گسترده است به‌طوری‌که در جمیع عرصه‌ها حضور آن به‌خوبی مشاهده می‌شود. نیروها و جوانان، تربیت‌یافته مکتب حسینی، مخلص، زاهد، غیر اسیر لذات دنیا و رفاه‌طلبی؛ از

نیروهای فکری گرفته، مانند: اساتید فاضل و برجسته حوزه و دانشگاه و نخبگان عرصه‌های علم و فن‌آوری، تا عرصه‌های فعالیت‌های اقتصادی و مدیران لایق و برجسته و تا سایر زمینه‌ها. به منظور زمینه‌سازی ایجاد تحول و بهره‌مندی از ظرفیت‌های موجود، لازم است عرصه‌های مختلف تنظیم، تدوین و موضوع‌بندی شود و ظرفیت‌های انسانی با مأموریتی مشخص، در هر عرصه با موضوع‌شناسی و ارائه موضوعات مطروحه به فقه اسلامی برای تدوین قوانین و آیین‌نامه‌های لازم بر اساس شریعت اسلامی و سپس تدوین مجموعه ساختارها و قوانین و آیین‌نامه‌های آن، در یک طرح کلان برای تحقق دولت اسلامی، باز تنظیم شود.

مراحل اجرای طرح

در فرایند برنامه‌ریزی و اجرای طرح حاضر، تلفیقی از رویکردهای تفکر راهبردی، برنامه‌ریزی راهبردی، آینده‌نگاری و سیاست‌گذاری به منظور دستیابی به سناریوهای مختلف، تدابیر و راهبردها موردنظر قرار گرفته است. از این رو لازم است رویکردی فعال و جسورانه در فرایند طراحی و اجرا مدنظر قرار گیرد. در رویکرد فعال، به‌طور مستمر شبکه بازیگران (شامل مخاطبین کلیدی، نخبگان و بخش تأثیرگذار جامعه هدف) در تولید اطلاعات جدید، رصد پیشرفت کار و ارتقا و بهبود فعالیت‌ها، مشارکت فعال و تعامل سازنده و پیش‌برنده دارند. از این رو شرایطی کاملاً پویا، زنده و هوشمند بر فرایند حاکم است. بنابراین با ورود اطلاعات جدیدی که در حین فرایند تولید می‌شود، امکان زایش و ارزش‌آفرینی در حین فرایند به‌طور محسوس و مطلوبی وجود دارد و نوعی خودیادگیری و توانمندی هوشمند و مستمر در مسیر طراحی و اجرا به وجود می‌آید.

در مقابل رویکرد فعال، رویکرد منفعل است که در برنامه‌های راهبردی نیز از آن استفاده می‌شود. رویکرد اخیر، مبتنی بر داده‌ها و اطلاعاتی است که از گذشته به دست می‌آید و از طریق آنها، روندهای اصلی در زمینه‌های گوناگون نظیر فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی کشف می‌شوند. هرچند در این رویکرد می‌توان از نتایج برنامه‌ها و اسناد قبلی، در الگوبرداری، افکارسنجی و گزارشات مختلف نیز استفاده کرد و کارایی آن را ارتقا بخشید.

باتوجه به گستردگی قلمرو اجرای طرح و جامعه هدف، رویکردها و ابزارهای مختلفی متناسب با شرایط و نیاز هر بخش مورد استفاده قرار خواهد گرفت. برخی از این رویکردها و ابزارها عبارتند از: رویکرد فقهی، اجتهادی و حقوقی، رویکرد تاریخی و بهره‌مندی از سیره پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه معصومین علیهم السلام، برنامه‌ریزی راهبردی، آینده‌نگاری و آینده‌پژوهی، برنامه‌ریزی سناریویی، سیاست‌گذاری،

رویکرد سیستمی، رویکرد مبتنی بر مطالعات تطبیقی، الگوبرداری، ترازیابی، روش‌های شبیه‌سازی و سیستم‌های دینامیکی، روش‌های پیش‌بینی، پنل خبرگان، نقشه راه، پویا محیطی، دیده‌بانی، تحلیل بازیگران اصلی و ذینفعان.

لازم به توضیح است که ترتیب ارائه مطالب لزوماً به معنی ترتیب منطقی انجام آنها نیست و حسب شرایط و متناسب با تکمیل اطلاعات و دسترسی به نتایج هر بخش می‌توان بخش‌هایی را به موازات یا مقدم از سایر بخش‌ها انجام داد.

سرفصل‌های اصلی مطالعات این مرحله به شرح زیر است:

۱. شناخت و مطالعات پایه

در این مرحله مطالعه مبانی، مطالعات ارزیابی و تحلیل وضع موجود و مطالعات مربوط به ترسیم وضع مطلوب به شرح زیر دنبال می‌شود:

یک. مطالعه مبانی

۱. مطالعه مبانی نظری، ارزش‌ها و آرمان‌ها؛
۲. مطالعه اسناد بالادستی؛
۳. انجام مطالعات تطبیقی؛
۴. تعیین محدوده مطالعات طرح.

دو. مطالعات وضع موجود

۱. چالش‌ها و مسائل اساسی در بخش‌های مختلف؛
۲. تعیین قابلیت‌ها و شایستگی‌های کلیدی؛
۳. عارضه‌یابی و تعیین چالش‌های راهبردی؛
۴. ارزیابی و تحلیل وضع موجود و تعیین مسائل کلیدی (اولویت‌دار)؛
۵. شناسایی و تحلیل دیدگاه‌ها و انتظارات جامعه هدف و ذی‌نفعان؛
۶. ارزیابی پیش‌فرض‌ها و محدودیت‌ها؛

سه. تبیین و طراحی وضع مطلوب

۱. آینده‌نگاری و آینده‌پژوهی؛
۲. کشف پیشران‌ها؛

۳. ترسیم چشم‌انداز و افق مطلوب؛
۴. بازشناسی اهداف کلان؛
۵. بررسی اهداف و نیازها؛
۶. شناسایی کلان روندهای ملی؛
۷. شناسایی کلان روندهای بین‌المللی؛
۸. بازشناسی روندها و جهت‌گیری‌های آتی در عرصه‌های مختلف؛
۹. تعیین محورهای اصلی جهت طراحی راهبردها و اهداف.

۲. مرحله طراحی و تدوین

در این بخش شیوه حرکت از وضع موجود به وضع مطلوب ترسیم می‌شود. عمده‌ترین عناوین مطالعاتی در این بخش شامل موارد زیر است:

۱. بازشناسی اهداف، نیازها و محدوده مطالعه؛
۲. جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها پیرامون موضوع طرح؛
۳. تجزیه و تحلیل اطلاعات از وضع موجود و مسائل اساسی؛
۴. شناسایی پیشران‌های مرتبط با مسائل اساسی؛
۵. ایده‌پردازی به منظور خلق آینده‌های بدیل؛
۶. زمینه‌سازی برای دستیابی به درک و فهم مشترک از آینده‌ای بدیل؛
۷. تجزیه و تحلیل، غربال‌گری، اولویت‌بندی ایده‌های مرتبط با افق مطلوب؛
۸. ترسیم سناریوهای محتمل (تطبیق ایده‌ها و آرمان‌ها با شرایط)؛
۹. تدوین نظام تدابیر (سیاست‌ها و راهبردها)؛
۱۰. تعیین اولویت‌ها در فرآیند برهه‌بندی تدابیر؛
۱۱. تدوین اهداف و برنامه‌های راهبردی اثربخش و پیشران در برهه‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت.

۳. مرحله پیاده‌سازی و اجرا

در این مرحله دستاوردهای حاصل از مطالعات طرح در قالب الگوهای اجرایی زیر ارائه می‌شود:

۱. ارائه الگوهای اجرایی؛
۲. ارائه الگوی نهادسازی و بازمهندسی سازمانی؛

۳. شبکه‌سازی ذینفعان و خبرگان و تعیین جایگاه و نقش آنها؛

۴. تحلیل نتایج و ارزیابی اثربخشی برنامه‌ها؛

۵. تکمیل اطلاعات و تحلیل آنها؛

۶. تلاش برای رفع کاستی‌ها و ماندگاری برنامه‌ها؛

۷. برآورد منابع و امکانات مورد نیاز؛

۸. جمع‌بندی و ارائه نتایج.

در این بخش ملاحظاتی از قبیل، زمان‌بندی مراحل اجرایی، اولویت‌بندی موضوعات بر اساس معیارهای مختلف (مثل ضرورت، آسانی، زودبازدهی، وجود امکانات و غیره)، اجرا در مقیاس کوچک و آزمایشی و سایر ملاحظات موردتوجه خواهد بود.

۴. طراحی نظام پایش

به‌طور طبیعی طراحی و اجرای طرح‌ها در این سطح نیازمند پایش راهبردی در مراحل طراحی و اجرا است، از این‌رو مراحل زیر به منظور پایش راهبردی طرح مدنظر قرار می‌گیرد. البته هر یک از مراحل مستلزم برنامه‌ها و مراحل جزئی‌تر است که ذکر آنها از حوصله این مقاله خارج است:

۱. بررسی، تحلیل و مقایسه سیستم‌های پایش راهبردی؛

۲. انتخاب سیستم مناسب پایش و بومی‌سازی آن؛

۳. طراحی نظام پایش مناسب با سیستم منتخب؛

۴. ایجاد رصدخانه راهبردی با مأموریت:

یک. دیده‌بانی مستمر عوامل راهبردی؛

دو. فعال‌سازی گفتگوهای راهبردی بین ذینفعان کلیدی در عرصه‌ها و سطوح مختلف؛

سه. آموزش و توانمندسازی ذینفعان در برخورد با مسائل راهبردی و کلان؛

چهار. حفظ ارتباط با کلیه مشارکت‌کنندگان در برنامه‌های تحول؛

پنج. تأمین اطلاعات جدید و ارائه تحلیل‌های لازم برای روزآمدسازی و اثربخش کردن گزارش‌ها؛

شش. ممیزی و رهنمودهای مربوط به برنامه‌های آتی؛

هفت. الزامات و احکام و رهنمودهای اجرایی.

هشدارها، بیم و امید

در این فرایند لازم است به چند آسیب جدی که می‌تواند در طی این مسیر چالش‌های اساسی ایجاد کند،

توجه داشت. مهم‌ترین چالش‌ها را می‌توان در موارد زیر خلاصه کرد:

۱. اجتناب جدی از دیوان‌سالاری و پیدایش بروکراسی اداری و حرکت‌ها و جهت‌گیری‌های خارج از مدار دین و مبتنی بر نظام‌های سکولار؛

۲. پافشاری بر مردمی بودن و تکیه بر اقشار متدین و بی‌توقع مستضعف؛

۳. توجه جدی به نفوذ دشمن‌های درون و بیرون، از ابلیس، دشمن قسم خورده آدمی؛

قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغَوِّيَهُمْ أَجْمَعِينَ * إِلَّا عِبَادَكَ مَثُومًا الْمُخْلِصِينَ. (ص / ۸۳ - ۸۲)
أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ * وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ. (یس / ۶۱ - ۶۰)

تا هواهای نفسانی و زیاده‌طلبی و دنیازدگی و رفاه‌طلبی و تا دشمن بیرونی امریکایی و استکباری و استعماری. بی‌تردید این حرکت و طی کردن این مسیر بسیار دشوار و سنگلاخ است. در درجه اول ابلیس به هیچ‌وجه اجازه تحقق آن، بلکه گام برداشتن در مسیر آن را به انسان و جامعه بشری نمی‌دهد. چراکه برای اغوا و جلوگیری از حرکت در این راه قسم به عزت ذات ربوبی خورده است، تمامی جنود شیطان از انس و جن در مسیر جلوگیری از این حرکت از خلق آدم ابوالبشر تا کنون، در تلاش‌اند و هزاران پیامبر و ولی خدا را در مسیر جلوگیری از آن به میدان قتل کشانده‌اند و هرگز از عزم خویش کوتاه نیامده و نخواهند آمد. این حقیقت باید در هر لحظه نصب‌العین همگانی به ملکه جان نیروهای مؤمن وارد در این عرصه تبدیل گردد.

بی‌تردید با الزام به اخلاص و پاک کردن نیت‌ها و صبر و استقامت در ادامه مسیر، جنود الهی در اختیار نیروها قرار خواهد گرفت و دائماً امدادهای غیبی و نصرت الهی در این راه به کمک جبهه حق می‌آید و بسیاری از راه‌های کوتاه و حتی طی‌الارض‌گونه را فراروی مؤمنان مخلص قرار می‌دهند. «وَكَلَّمَ جُنُودَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ». (فتح / ۷)

آیات صبر و استقامت و پایداری در راه اهداف و مژده‌های قرآنی مربوط به یاری الهی بیانگر این حقیقت و سنت لاینفک الهی می‌باشند. قال الله تعالی:

وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِينَ صَبَرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ * مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ * فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ * إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ * إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَكَّلُونَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِمُشْرِكُونَ. (نحل / ۱۰۰ - ۹۶)

جمع‌بندی، دستاوردها

در این طرح اولاً با سازماندهی نیروهای انقلابی و متدین، براساس دانش، تخصص و تجربه ایشان در عرصه‌های مختلف و تدوین قوانین فقهی مربوط به هر عرصه زمینه لازم برای دستیابی به الگو، طرح و ساختار متعالی دولت اسلامی فراهم می‌آید.

ثانیاً با تحقق دولت اسلامی، حرکت برای رسیدن به جامعه اسلامی و مدینه فاضله‌ای که حیات طیبه انسانی را رقم می‌زند، میسر خواهد شد.

ثالثاً با پیدایش جامعه اسلامی، شاهد شکوفایی و پیدایش تمدن نوظهور اسلامی خواهیم بود، جهان بشریت به سمت عصر حضور حرکت خواهد کرد و اهداف هزاران ساله انبیاء الهی برای تحقق قسط و عدل جهانی و ظهور دین الهی فراهم خواهد گشت.

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ. (توبه

/ ۳۳، فتح / ۲۸، صف / ۹)

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ

قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا

يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ. (نور / ۵۵)

منابع و مآخذ

قرآن کریم.

۱. ابوالحسن، احمد بن فارس بن زکریا، ۱۴۰۴ ق، *معجم مقاییس اللغة*، قم، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، چ ۱.

۲. بحرانی، سید هاشم، ۱۴۱۳ ق، *مدینه معجز الأئمة الاثنی عشر*، قم، مؤسسه المعارف الاسلامیه.

۳. امام خمینی، سید روح‌الله، ۱۴۲۱ ق، *کتاب البیع*، تهران، مؤسسه حفظ و نشر آثار امام خمینی رحمته الله علیه، چ ۱.

۴. دهخدا، علی‌اکبر، ۱۳۷۷، *لغت نامه دهخدا*، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.

۵. شیخ صدوق، محمد بن علی، ۱۳۷۸ ق، *عیون اخبار الرضا*، تهران، نشر جهان.

۶. شیخ مفید، محمد بن محمد، ۱۴۳۱ ق، *الارشاد فی معرفة حجج الله علی العباد*، ج ۲، قم، مؤسسه آل‌البت.

۷. صفحه دکتر الله مراد صیف <https://amseif.ir/?p=2195>

طرح دولت اسلامی تحول‌گرا در گذار از الگوی پایه به الگوی مطلوب پیشرفت □ ۱۵۱

۸. طبرسی، احمد بن علی، ۱۴۰۳ ق، *الاحتجاج*، ایران، مشهد، نشر مرتضی.
 ۹. عالم، عبدالرحمان، ۱۳۹۱ ش، *بنیادهای علم سیاست*، تهران، نشر نی، چ ۲۴.
 ۱۰. فروغی، محمدعلی و علی اصغر حقدار، ۱۳۸۲، *حقوق اساسی آداب مشروطیت دولت*، تهران، کویر، چ ۱.
 ۱۱. کلینی، ابوجعفر محمد بن یعقوب، ۱۴۲۹ ق، *الکافی*، قم، دار الحدیث للطباعة والنشر، چ ۱.
 ۱۲. گریفیتس، مارتین، ۱۳۹۴، *دانشنامه روابط بین‌الملل و سیاست جهان*، ترجمه علیرضا طیب، تهران، نشر نی، چ ۳.
 ۱۳. معین، محمد، ۱۳۶۴، *فرهنگ فارسی*، تهران، انتشارات امیر کبیر، چ ۷.
 ۱۴. نجفی، محمدحسن، ۱۴۰۴، *جواهرالکلام*، ترجمه: عباس قوچانی، بیروت، داراحیاء التراث العربی.
15. https://farsi.khamenei.ir/newspart_index?tid=1661
16. <https://www.farsnews.ir/news/1400118000082>

